

RÉGÉSZETI PARK SZT. VID HEGYÉN, VELEM MELLETT

Én ezt a helyet korábban nem ismertem, de még fotókból is átjön a súlya és dimenziója: mintha egy elsüllyedt prekulturális anyahajó lenne. Harmadik típusú találkozásra van szükség, nyilván. És hogy még jobban hasonlítson egy kommersz amerikai kalandfilmhez, mindezt úgy nehezíti a klérus, ahogy tudja: templomot állíttat a dombtetőre, hogy a maga képére formáljon minden történést. Ettől kezdve bármi történik a dombon, a templomhoz képest történik. Ha ház épülne, akkor a templomhoz képest kellene pozicionálni: vagy pro, vagy kontra, vagy alépítmény, vagy ellenépítmény. A vázlattevig ez így is történt, és a diplomázó az alépítményt vállalta be, ami kétségkívül pragmatikus választás volt, kevés baj volt vele, és épület-megjelenésben is hozta az elvárható formát. Úgy nézett ki, mint a kézművesek utcája a templom alatt. Csak dicsérni lehet érte a diplomázót, hogy elvetette, és vele együtt elvetette a megközelítést is, és érdeklődése az anyahajó felé fordult.

És – ha már így – helyes döntése volt mátrixban gondolkodni, mert minden, amire ráásni ugyanannak a része, és minden mindennel összefügg, mert minden, amire ráásnak, az maga az anyahajó. Voltaképpen éppen ezért lóg ki a mátrixból mindkét létesített bázishely: mert ott nem ásnak ki semmit, nem, vagy nem feltétlenül kéne éppen ott lenniük. A formális logika mentén arra is lehetne jutni, hogy a bázishelynek fent kéne lennie a templom előtti platón: amíg működik, bevállalt látványesemény, és ha már nem, akkor az üres tető ott marad a búcsújáróknak. Ismerek olyan búcsújáró helyet – a grábóci ortodox görögkeletit –, ahol ott áll ez a fedett-nyitott szín a templom mellett a réten: szerintem már az idők kezdete óta.

És akkor át lehetne térni a miértről a hogyanra. A diplomázó szerint minél kisebb beavatkozással és minél kevesebb nyomot hagyva. Szerintem még ez is levezethető a vázlattevi koncepció kritikájából: helyesen. Nem formai értelemben minimalista koncepció, hanem tartalmi értelemben: csak annyi történhet meg, aminek a feltételezett ellátmányozás teljesítéséhez feltétlenül meg kell történnie. Ezzel nagyjából egyet lehet érteni, kisszebbé viszont hiányolni lehet belőle a helyet (mint olyant), mert az ellátmányozási koncepció, és az ebből fakadó épületkoncepció egyáltalán nem helyfüggő, de annyira nem, hogy itt direkt tervezői szándékról lehet csak szó, amire szívesen rákérdeznék.

Maguk az épületek, a könnyűszerkezetes rendszer kitaláltsága önmagában záródó: funkcionálitása, anyaghasználata, öko önellátása, és még a funkcióból való kivonhatósága is átgondolt, ezért aztán formailag is rendben lévő, azt gondolom. Talán a gördülőpolcos magasraktár szükségességét nem érteném az adott helyen, ezért aztán azt sem gondolnám, hogy a hálókörletes bázisnak éppen emiatt kéne emeletesnek lennie. De attól még lehet emeletes.

(Ha még egyet lehet gondolni az anyagokról, akkor azért felvetném a transzparencia kérdését, mint az adott helyen történő adekvát viselkedés legegyszerűbb lehetőségét. Transzparens felületű a tető: miért nem az az egész ház is, ha ez az észrevétlen jelenlét legkézenfekvőbb lehetősége. Még mindig lehetne visszafelé jönni a maradék bonyolultságból is: egészen az áttetsző műanyag hullámpaláig.)

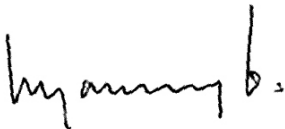
Marad még a meddig kérdése, ami könnyűszerkezetes épületeknél amúgy is felteendő kérdés – más kérdés, hogy nem szokták feltenni. De a diplomázót kifejezetten izgatja az idődimenzió, mert mátrixban gondolkodik, és magát is látni akarja benne. Ezért aztán látja (látja!) az épületeinek hűlt

helyét, és – mert mátrixban gondolkodik – még azt is látja, hogy az a kőzúzalékkal kitöltött sávalap, ami az épület után marad, szépen be fog tagozódni valahova a bronzkort és a Kék Túra emlékművet követő ásatási rétegekbe, és akkor azt is gondolhatja, hogy ez most el van rendezve.

És csakugyan.

Összefoglalom. Egy ház csak a megépült állapotában szemlélhető, egy terv viszont folyamatában is, ami jó dolog. Ebben a folyamatban a diplomázó április közepétől, vagyis másfél hónap alatt eljut az obligát megfelelni akarástól egy sajátos építészeti ellátmányozás forgatókönyvéig, amit érdekesebbnek tart magánál az épülettervezésnél, ez aztán (és talán az idő híja) többé-kevésbé meg is mentik attól, hogy eljusson az újabb obligát megfelelésnek akárcsak a közelébe is. Jó neki, de nem lesz mindig ekkora szerencséje.

Budapest, 2010. június 3.

Csernyánszky Gábor
építész